

met mijn ziel blijft hangen; maar door hem doorzinkt tot op den bodem van het Eeuwige Wezen, om nu Gods werk aan te zien, en alle ding alleen om den Heere HEERE te willen, dan eerst is de uitzuivering, de reformering van mijn zielsbedeelen volmond.

En nu zeg ik niet, dat hier ieder Gereformeerde reeds toe kwam, maar wel dat zóó en niet anders de religie voor elk Gereformeerde te staan komt. Een rantsoen voor onze zielen, o, gansch gewiselijk, maar dat rantsoen doorgedacht en doorgepeild, door Immanuel heen, tot in de diepten van het Eeuwige Wezen. Onze zielen rustende, maar met het met gepijnde hoofd neergeveld op het Welbehagen Gods."

En nu, op een doorgaan in dezen diepen toon kan niet genoeg aangedrongen.

Onze gereformeerde kerken hebben weer op te waken uit haar doodslaap, en schriklijk zal eens de verantwoording zijn van wie ook nog zitten bleef bij Egyptes vleeschpotten, en om die vleeschpotten zijn Heer en zijn Koning vergat.

Dr. Bavinck spreekt in de *Vrije Kerk* een goed en warm woord tegen het ethische *Pedantisme*, dat thans vooral door de school van Ritschl gedreven, heil voor het geloof zoekt in een vals dualisme, waarbij het niet meer aankomt op de vraag of iets werkelijk, refel en waar zij, maar alleen of het en in hoeverre het betekenis hebbe in mijn zedelijke waardeering.

Het is de theorie die ten onzent meest bekend is onder het etiket van de "waarderingsoordeelen".

Een nieuw stuk ijle en zinledige phraseologie, waarmee vooral de jongere Ethischen zich druk maken; ja, waarin ze zich zelve derwijs behagen, dat ze uit hun vermeende hoogte, o, zoo laag neerzien op iemand, die deze nieuwmodische kwakzalverij liefst niet mag.

Dr. Bavinck zegt er van:

Nee, of ik het bestaan van God, van eene zedelijke wereldorde, van eene bovenzinlijke wereld aanneem, hangt niet van mijn wilbeveling af, maar onafhankelijk van mijn willen of wenschen word ik er toe gedrongen door de onweerstaanbare kracht, waarmee zij aan mijn bewustzijn zich opdringt. Wat wel van mijn wil afhangt, is, of ik aan dien God mij onderwerp, of ik die zedelijke wereldorde goedkeur of afkeur, haar eerbiedig of tegen haar mij verzet. Maar dat is eene gansch andere vraag, dat behoort werkelijk tot de competentie van den wil. Daarentegen, het erkennen van de realiteit der dingen, ook van de stofelijke, is een daad van mijn verstand en rede, en niet van mijn wil.

Nog gewaardijder wordt dit dualisme, als het aankomt op handhaving van de waarheid des Christendoms. Het morele bewijs is, geïsoleerd van alle andere bewijzen, even onvoldoende als elk dier andere. Maar daarvan afgezien; nimmer kan op den grondslag der ethische ervaring de waarheid van het historische Christendom worden gebouwd. Ervaart men bij, dat God in den beginne alle dingen geschapen heeft en gereformeerd? Ervaart men, dat de mensch oorspronkelijk geschapen is naar Gods beeld, en dat hij door medewillige ongehoorzaamheid gevallen is in zonde en dood? Ervaart men, dat Christus is Gods eniggeboren Zoon, ontvangen van den Heiligen Geest, geboren uit de maagd Maria, die geleiden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruist, gestorven en begraven, nedergedaald ter helle, ten derden dage opgestaan uit de dooden, opgevaren ten hemel, zittende ter rechterhand Gods? Ervaart men, dat Hij zal wederkomen op de wolken des hemels, om te oordeelen de levenden en de dooden? Ervaart men, dat de menscheit reeds, om te doen gevoelen, dat in de Dogmatiek volstrekt niet beschreven worden de ervaringen en vrome gemoeds toestanden der gemeente.

Het kan nóg sterker gezegd.

Hoe vernederend, hoe ongeestelijk het onze overgeestelijkheid ook schijne, het heeft God nu eenmaal bevestigd de zekerheid en gewisheid van het *voorwerpelijke* voor ons te doen kieven aan het stofelijke, aan het zichtbare, aan het tastbare, en niet aan het ethische of religieuze in ons.

En elke poging, om met dussgemaakte minachting van het stofelijke, zekerheid te gaan zoeken in het religieuze of ethische leven, loopt onverbiddeijk uit op zelfaantbidding en uitstalling van onze subjectiviteit.

Toen de Opstandings-questie aan de orde was, is dit een oogenblik besef.

Aan de waarheid zijns Lichaams hangt het. Vandaar dat elke strijd in Christus' kerk ten leste altoos over het Sacrament ging. "Wat onze oogen gezien en onze handen getast hebben van het Woord des levens, dat verkondigen we u!"

En dit nu ligt weer daaraan, dat God Schepster is, en het geschapene niet door vals dualisme vernederend in het lichamelijke mag zien.

Te helder en doorzichtig, te zeer raak en ter snede, om het niet bijna in zijn geheel over te nemen, is het slot van wat de *Prot. Noordr.* aan Ds. Merens van Utrecht heeft geantwoord:

Zeer bescheiden merkt de schrijver op:

Het komt niet in ons op aan Ds. M. onderrecht te willen geven in het Kerkrecht, maar wij mogen hem toch wel vragen of hij dan niet weet, dat het presbyteriaal stelsel van Kerkregering, juist omdat het op de Schrift gebouwd is, gezinszins dat gezag loochent, waarvan Ds. M. spreekt, en dat het onjuist is te meenen, in den zin waarin hij dit bedoelt, dat de gemeente "van beneden af" wordt geregeerd. Dit geschiedt juist in het thans geldend Synodaal stelsel, volgens hetwelk ieder, bejelder van den Christus of loochenaar, stemmen mag, uit welke stemming dan eens macht geboren wordt, die naar eigen inzicht bepaalt door wien de gemeente zal "bepraekt" worden, terwijl alle hogere Besturen dan weer door die lagere, uit het algemeen kiesrecht voortgekomen Besturen in het leven worden geroepen. Het op de Schrift gegronde Kerkrecht daarentegen erkent, dat in een *bedijende gemeente* er van

Godswege met gezag bekleede personen zijn, die den naam van Opzieners dragen en als zodanig licht uitoefenen. Wel wordt in meerdere of mindere mate de keuze der Opzieners, onder de leiding des Geestes, mede aan der lidmaten keuze overgelaten, maar dit verandert den aard van het ambt evenmin, als de keuze van een koning den aard van het koningschap verandert. Eens gekozen, oefent die Opziener gezag uit, al staat hij tegenover allen. Dit alles staat breder en duidelijker te lezen in het Bevestigingsformulier.

Vooral die opmerking over het Bevestigingsformulier is leuk en leep, en juist daarom én in historisch én in Schriftuurlijken zin zoo verpletterend.

Maar hoor nu verder wat de *Prot. Noordr.*, zoo treffend juist over de normale, geestelijke werking van het ambt zegt.

Gelijk de aard van het Opzienersambt naar de Schrift verschilt van den aard van onze Synodale Besturen, zoo is ook de werking van beide gansch verschillend.

Een Opziener oetent de tucht uit, en kan daarmee zelfs doorgaan tot afsnijding toe. Maar deze *gezaguitoefening* is van zuiver geestelijken aard, evenals alle bemoeiingen van de gezamenlijke Kerken (Classen of Synoden) met de enkele Kerken. Geen vormis van den burgerlijken rechter kan de leeraar of kerkeraad inroepen, om aan zijn uitspraak ingang te doen verschaffen. Wil de gemeente niet luisteren, hij blijft getuigen; verlaat des noods de gemeente; laat zich er bespotten, doch blijft trouw. Zelfs in de Roomsche Kerk ziet men, en zag men in vorige eeuwen menigmaal, de heerlijke werking van zulk een gezag, wanneer de Bisschop tegenover woeste tyrannen alleen met zijn gezag, soms met gevaar van zijn leven, optrad. En wie onzer zal zelfs in onze dagen geen gezag toekennen aan een leeraar of kerkeraad, die, om zijne gemeente tegen de wolven te beveiligen, zijn positie en tractement prijs geeft, en zich door al wat voornaam is smadelijk laat bejegenen, liever dan langer de smading zijns Heeren te dulden?

Aanschouwt nu onze Synodale Kerkeraden en de daaruit voortgekomen Besturen. Gezag hebben zij niet kunnen uitoefenen, omdat sinds 1816 aan elken kerkeraad gelijk aan elk bestuur is aangeregd, dat de Synode te besturen had, maar niet had te beslissen over leerstellige geschillen. Niet terstond, maar allengskens moest de Kerkeraad zijn eigenlijke roeping vergeeten; 't was al wel, zoo nog toegezien werd op het leven, voor zoover dit zichtbaar was, en zoo men dan nog wat deed voor de armen. Naarmate het duidelijk werd dat men leervrijheid moest dulden, ging het *gezag* te niet, totdat, nu belijders en loochenaars de Kerkeraden samenstellen, het gezag geheel verdween, en de *macht der meerderheid* daarvoor in de plaats is getreden.

En nu teekent hij in farsche, maar aan de natuur ontvengende trekken de doodelijke werking van dit ongeestelijk politie-systeem.

Hoe werkt die nu? Zien wij, dat thans de Synodale Kerkeraden of de Besturen met hun gezag, met Gods Woord gewapend, in de gemeenten optreden? Hooren wij ook maar een enkelken kreet van droefheid over de afgedooden, die de Kerk van Christus verlaten? Nee, evenmin als de Kerkeraden opgetreden zijn of konden optreden tegen de valsche leeraars onzer kerk — zij waren immers, als onderdeelen van het Synodaal Bestuur, slechts tot *besturen* geroepen, — evenmin treden zij thans als geestelijke gezaghebbers op. Zij pogen zelfs niet hunne schapen tegen te houden, maar drijven ze veel eer uit. Men hoort schier van niets anders dan van afzetten en schorsen. Mannen als Ds. Buytendijk en Dr. Bronsveld spotten nog met die dwaze lieden, die zij nu gelukkig kwijt zijn (naar zij meenen of voorgeven te meenen) en die nu nog wat tegen de Kerkeraden staan te trappen. De Besturen zenden hun decreten aan de burgemeesters "ter uitvoering", en deze, meest allen ongelooovigen, stellen zich te hunner beschikking en zenden 's lands soldaten, met zwaar geladen geweren gewapend — gelijk wij dit o. a. te Leiderdorp bejegen kunnen geschied te zijn — om, bij den minsten tegenstand, de weerbarstigen te doen dootschieten. En waartoe geschiedt dit alles? Om de moderneren, de ongelooovigen, de ontuchtigen te weren? Om de waarheid te doen zegespreken? Helas! helas! enkel om eigen macht in stand te houden. Alles, alles mocht geloofchend worden, ook de Souvereiniteit, ja het bestaan zelfs van Jezus Christus, — maar alleen niet de Souvereiniteit van de Synode.

Wat hierbij echter het droefst is, mag wel dit heeten, dat gelinddoekte belijders des Heeren aldus door de geladen geweren heen naar een kansel kruipen, om er het Synodaal gezag op te houden.

En wie zijn het, die in deze dingen voortgaan? Waren het de moderneren, wij zouden kunnen aannemen, dat zij althans door een hooger ideaal bezield werden. Als al die bijgevoegden de Kerk uit zijn, dan zal het rijk der ware humaniteit tot volle ontwikkeling komen.

Maar neen! zij, die met ons steeds beleiden hebben, dat onze Kerk is eene Belijderskerk, — zij zijn het, die op deze wijze hun macht doen gelden. Het is waar, — het gaat nu veel ordelijker toe dan in de twee vorige eeuwen. Toen moest men overtuigen; men besprak soms jaren lang dezelfde questie; maar men ging dan ook niet uiteen, want, gelijk Ds. Kleijn, (de vermaarde schrijver van "Feiten of verzinzels") zelf erkent, de "Synode vermeed alles wat het recht der plaatselijke Kerk enigszins kon schenden." Thans is dit anders. Het gaat nu veel ordelijker; zeer ordelijk en zeer snel. Men teekent in het geheim schorsingsbullen, om op het eerst gevaar gereed te staan; men bespiedt brieven, waarop men zelf het antwoord geeft, zoo de gedachteerde weigert duidelijk zijn verborgen gedachten te openbaren; men schorpt voorloopig en zonder appel voor onbepaalde tijd; de hogere Besturen gaan in de plaats zitten van de lagere, ook van die Kerkeraden, aan wie volgens Ds. M. nu "zoo veel meer plaats is gegeven" dan vroeger; door die Besturen worden de predikanten als politie-agenten en als deurwaarders gebezigd, om overal de orde te handhaven, en op te komen voor "de minderheden", waarvoor men evenwel, toen deze over de moderne prediking ston en beoek klagen, niets deed! Het gaat ordelijk; want als er nog ergens een opening is, waar een Gereformeerde man met zijn kerkrechtelijke denkbeelden dan doorkruipen, fluks wordt ook dat gaasje gestopt!

En zijn conclusie is:

Maar laat ons niet verder gaan. De *Synodale macht* trad in de plaats van het *gezag van Christus* en van hen, die van Godswege gesteld waren om de kudde te bewaken en deze bij Gods Woord te houden. Wat wij nu zien gebeuren, is inderdaad erger, dan wij kunnen uitdrukken. Mocht onze briefschrijver en Broeder, al is hij oud en in deze dingen zóó ingetroeid, dat hij nu het droefge er van niet mist, nog eenmaal zich bij diegenen aansluiten, die in de Kerk medewerking der gemeente boven dominocratie, recht boven willekeur, gezag boven macht stellen.

Ook dit slot onderschrijven we. Mannen als broeder Merens hadden nooit dien fatalen weg moeten opgaan.

Ook al konden ze onzen weg niet volgen, wat niemand ooit gezicht heeft, toch had voor *dezen* doodelijken weg altoos de slagboom van hun broederhart en hun conscientie moeten liggen.

Maar ook in deze is het zoo waar, dat de vezelen der zonde zoo diep in ons leven liggen. De naam van Merens wordt nog steeds door Kolibrugges vrienden genoemd als de naam van een der mannen uit een vroegere generatie, die destijds, tienmaal aarzeland, eindelijk tegen hem en voor de Synode kozen.

En ook nu zal den naam van *dezen* onzen broeder steeds genoemd worden onder de namen van hen, die van meet af gevoeld hebben, dat de nu gedane keus een onjuiste is, en die toch door hun tienmaal tienmaal aarzelen en vroeger en nu een zo aanmerkelijk deel van zedelijke verantwoordelijkheid voor *dezen* afloop der dingen dragen.

De altoos aarzelanden wanen dan wel dat ze buiten schot blijven. Maar het is *niet* zoo.

In den zoom van hun kleed wordt hun medeschuld gevonden.

In een dezer dagen uitgegeven leerrede werd door een der ontzette predikanten o. a. dit gezegd:

Voor vijftig jaren zijn ook de getrouwe leden der Kerk wegens hun weerstandbieding aan de door den Staat op de Kerk gelegde macht uitgeworpen; doch toen geschiedde zulks niet door de Kerk zelf, maar door den Staat, die zijn troetelkind, het Hervormd Kerkgenootschap, daardoor zocht te beschermen en te behouden. Maar nu geschiedt die uitwerping van de trouwe zonen der Kerk, door het hoogste bestuur in die Kerk zelf, enz.

Deze woorden trokken de aandacht van den heer J. van Golverdinge Jr., die er deze kanteekening op inzond:

Het welk mij leed dat dit door u, vooral in uw tegenwoordige omstandigheden is gezegd, in een groote vergadering, en bovendien door den druk onder duizenden is verspreid; want toch, de meesten die dit hoorden of lezen twijfelden er voorzeker niet aan of bovenstaand gezegde was geheel naar waarheid. Doch welke onwars indrukken werden daardoor gewekt! Immers wat u hier verklaart, is ten eenenmale onjuist. Indien slechts de moeite door u genomen wordt om de complete uitgave der officiële stukken betreffende den uitgang uit het Ned. Hervormd kerkgenootschap van de leeraars Scholte, Brummelkamp, Van Velzen, Gezelle Meerburg en "Het leven en werkzaamheid van Hendrick de Cock" en vooral de handelingen van de Synodale der Hervormde kerk van 1835 met enige aandacht te lezen, wat toch billijk verwacht mag worden van ieder predikant, die in de tegenwoordige kerkelijke beweging in de voorhoede staat, zoo zal ongetwijfeld door u toegestemd moeten worden, dat gij in deze rede niet "in alles waar", zijt geweest. Natuurlijk neem ik aan, dat dit niet ongetwijfeld is geschied, doch dat dit om gevolg was van gebrek aan meer nauwkeurige kennis der geschiedenis van de uitwerping der Geref. Broeders vóór ruim 50 jaren, wat mij zelfs niet eens overmatig bevreemd dat uw hooggeachte collega Dr. Van den Bergh van Voorhuizen mij onlangs mededeelde, dat hij zijn bekende oordeelstelling op de vergadering te Sneek ten vorigen jare, over het principieel verschil tusschen de Chr. Gereformeerde en eene doleerende kerk had uitgesproken vóór Z.E.W. de geschiedenis der uitwerping voor ruim 50 jaren, genoemd had bestudeerd en alzoo geheel onvoorbereid over dit onderwerp had gesproken. Maar waar moet het heen als men zonder de vereischte zaakkennis een geschiedenis vertolkt en beoordeelt, die men niet voldoende kent? Men wordt dan zeer gemakkelijk, al is het dan ook onwillekeurig, onjuist en daardoor onbillijk. Er is wel verschil tusschen de uitwerping en hare gevolgen van *ten en thans*, bijv.: dit, dat de *ten* uitgeworpen werden beboet, vervolgd, in de gevangenis geworpen en hun volgelingen door de kolven en bajonetten der soldaten uit elkander gejaagd en verwond, en dat *thans* op aamzetting van het Synodaal Kerkbestuur, dat in 1834 den Minister dringend verzocht, die Officiëren van Justitie aan te schrijven, dat zij met allen vijf zouden werkzaam zijn, ter handhaving van de art. 291-294 van het toenmalig strafwetboek en die art. toe te passen op het houden der godsdienstige bijeenkomsten, die buiten de Herv. Kerkgebouwen werden gehouden. Terwijl de thans uitgeworpen alle vrijheid en gelegenheid hebben in groote gebouwen te vergaderen, en zelfs recht, op de bescherming der politie aanspraak te maken. Overigens is de uitwerping en afscheiding van *ten en thans* volkomen gelijk. Het Classicaal en Synodaal bestuur der Hervormde Kerk heeft thans hetzelfde gedaan als vóór ruim 50 jaren en de Kerkeraad van Amsterdam deed thans evenzoo als de verscheidene Kerkeraden toen. Van nu waarheidslijfde en broederzin mag ik dan ook billijk verwachten, dat ter gelegeren tijd en plaats deze mededeelingen overeenkomstig de waarheid door u zullen verbeterd worden.

Dit door mij aan u gericht vrijmoedig woord wordt mij gezinszins ingegeven door een begerde tot critiek, die vooral onder broeders, die in den grond hetzelfde bedoelen, al bewandelen ze nog niet ten volle *eenzelfde* weg, in deze dagen ongewenscht mag worden geacht; doch ik meende in het openbaar met een enkele vriendelijke bedoelde opmerking te moeten opkomen tegen een voorstelling van zaken, die dwaling verraadt en dwaling kweekt en de vurig begerde eenheid aller ware gereformeerden in ons land tegenwerkt.

Er is in deze opmerking ongetwijfeld tweeërlei juist: 1°, dat vóór 50 jaren de Hierarchie even fel heeft gewoed; en 2°, dat de Overheid destijds veel feller nog dan nu op instigatie der Hierarchie, de Gereformeerden aanviel.

Steeds is dan ook onbewimpeld door ons erkend, dat de oorspronkelijke strijders van 1834 niet anders konden doen dan ze deden.

Zij gingen ons in het afwerpen van de Synodale Hierarchie voor.

Maar hiertegenover geldt toch ook de opmerking, dat zij (mogen ze dan velen of weinigen zijn) die later, één voor één, uit hun kerken uittraden, zoo weinig aan kerkelijke vervolging blootstonden, dat de kerkbesturen destijds juist alle scheiding zochten te beletten.

En dit is wel het merkwaardigste onderscheid tusschen toen en nu.

Toen was het: "Laat er niet één schaap ontsnappen!"

Nu is het: "Hoe meer er uit, hoe liever. Als wij ze maar kwijt zijn!"

KUYPER.

De Schorsingsbul van de Klundert.

Het aantal Hierarchische bullen en decreten wordt allengs zoo groot in aantal, dat het niet aangaat ze alle over te drukken.

Toch maken we ditmaal voor de Bul in zake de Klundert een uitzondering.

Men moet dit stuk eens lezen, en zich er rekenschap van geven, waar we met dit op de spits gedreven systeem van Hierarchische rechtspleging heengaan.

De bul luidt aldus:

Het Classicaal Bestuur van Breda,

overwegende dat blijkens mededeeling van het Classicaal Bestuur van Amsterdam, d.d. 12 Nov. 1886, geregistreerd sub. no. 6671, de heer A. van Veelo, predikant bij de Ned. Herv. gemeente te Klundert, den 22 Aug. 1886, als voorganger is opgetreden in het lokaal Planctus, Werkenden Stand, te Amsterdam, in een der door de destijds geschorste Kerkeradsleden, aldaar georganiseerde zoogenaamde godsdienst-oefeningen, en daardoor reeds feitelijk zijne adhaesie betuigd heeft aan het revolutionaire drijven van Dr. Kuyper c. s.; overwegende, dat volgens bij den scriba ingekomen berichten uit Klundert, de heer A. van Veelo, den 9 Jan. 11. openlijk van den kansel te Standaardbuiten zijn voornemen heeft te kennen gegeven, om eerlang het verband met de Synodale organisatie te verbreken, en vervolgens te samen met den diaken Piet Maris Hrn., door den Kerkeraad van de Ned. Herv. gemeente van Klundert is afgevaardigd naar het "Gereformeerd Kerkelijk Congres", den 11-14 Jan. 1887 te Amsterdam te houden;

overwegende dat, indien bij onderzoek het bericht bleek waar te zijn, de predikant A. van Veelo en de leden van den genoemden Kerkeraad zich door het laatst vermelde feit zouden hebben schuldig gemaakt aan een zoo ernstig vergrijp in de uitoefening hunner kerkelijke betrekking, dat daardoor de strengste toepassing der kerkelijke tucht noodzakelijk zou worden ter handhaving der Kerkelijke verordening, daar immers volgens de afkondiging in de dagbladen als grondslag van dat Congres door de ontwerpers was opgegeven: "de gehoudenis af te leggen", en als doel een algemeene beweging in dien zin te wekken en eenheid en leiding te geven aan wat reeds tot deze afwerping kwam of komt, en voorts nimmer dat dat Congres zou worden toegelaten, dan na onderteekening van het volgende biljet: "de ondergeteekende verklaart dat ook hij de afwerping van het Synodale juk voor plichtmatig houdt", waaruit voortvloeit, dat niet alleen zij, die zich naar het Congres lieten afvaardigen, maar ook zij, van wie die afvaardiging uitging, zich met voorbedachten rade medeplichtig hebben gemaakt aan de pogingen tot verstoring van orde en rust en tot omverwerping van de wettige orde in de Ned. Herv. Kerk;

overwegende, dat het Class. Bestuur, geroepen om naar dat geruchmakend bekwam van ergelijken aard onderzoek te doen, den predikant en de kerkeradsleden meergenoemd heeft opgeroepen, om voor een commissie uit zijn midden te verschijnen op Vrijdag den 14 Jan. 1887, te twaalf uren des middags in de kerkerkamer der Herv. gemeente te Klundert; overwegende, dat volgens het door die commissie, bestaande uit praesid. en scriba. en het lid De Man, in de buitengewone vergadering van heden schriftelijk uitgebracht rapport, de kerkeradsleden (een onderling was om gelidde reden afwezig) hoofdelijk door de commissie afgevraagd, of iemand uit den kerkeraad ter vergadering van het Congres tegenwoordig geweest was, te kennen hebben gegeven, dat zij der commissie het recht ontzeggen, die vraag te doen, en dus geweigerd hebben daarop te antwoorden;

overwegende, dat de Kerkeraad "zich in alles heeft te gedragen naar de Kerkelijke reglementen en verordeningen, en toe te zien, dat zij worden opgevolgd", de ouderlingen en diakenen "geen tegenstrevens van kerkelijke verordeningen" mogen zijn, en de predikant reeds bij zijn toetreding tot de Evangeliebediening zich verbonden heeft "de belangen der Ned. Herv. Kerk, met opvolging harer verordeningen, naar vermogen te behartigen";

overwegende, dat meergenoemde predikant en kerkeradsleden in lijnrecht strijd met die verplichtingen door hun ambt hun opgelegd, hebben gehandeld, door hun weigering om te antwoorden op de vraag naar de juistheid van het boven omschreven, hun ambtsbediening rakend, geruchmakende bekwam van ergelijken aard, een vraag, die de Commissie van Onderzoek uit het Class. Bestuur, niet alleen volkomen bevoegd, maar verplicht was hun te stellen; dat daarin een onder de gegeven omstandigheden zoo ernstig vergrijp in de uitoefening hunner kerkelijke betrekkingen, een zoo kennelijk verzet tegen de wettige orde in de Ned. Herv. kerk ligt opgesloten, dat het, naar het oordeel van het Class. Bestuur, niet alleen de toepassing van een tuchtmiddel wettig, maar zelfs aanleiding zou kunnen geven tot ontzetting uit hun kerkelijke bediening.

Gerien art. 43 Alg. Regl., art. 27 Regl. examen, art. 3 en 13 Syn. Regl. Kerkeraad, art. 1, 3, 5-9, 37, 47, 48 Regl. voor Kerkelijk Opz. en Tucht enz;

Besluit:

den heer A. van Veelo, predikant bij de Ned.

Herv. gem. te Klundert, en de heeren Cornelis Kortweg Cam., Jan Verschuif, Jacobus Maris, ouderlingen; en Piet Maria Hrn., Arie de Haan en Maarten Knook, diakenen der gemeente, provisioneel te schorsen in de waarneming hunner kerkelijke bediening, welke schorsing zal ingaan op Zondag 16 Jan. 1887, des middags te twaalf uren; de bescheiden tot deze zaak betrekkelijk, als kunnende aanleiding geven tot ontzetting der genoemden uit hunne bediening, op te zenden aan het Prov. Kerkbestuur van Noordbrabant met Limburg, opdat dat bestuur haar verder in behandeling neme;

overwegende voorts, dat bij ontstentens van een Kerkeraad ten gevolge van die provisioneel schorsing het Class. Bestuur, volgens art. 1 Syn. Regl. voor de Kerkeraden en art. 1 Prov. Regl. voor de Kerkeraden geroepen is in de Ned. Herv. gem. van Klundert te doen wat des Kerkerads is;

Besluit: dat het, te beginnen op in die gemeente zal optreden, doende wat des Kerkerads is.

Afschrift van dit Besluit zal gezonden worden aan ieder der geschorsten, aan den consulent der gemeente, aan het Prov. Kerkbestuur van N. Brabant met Limburg en aan Zijne Excellentie den heer Minister van Financiën.

Gedaan in onze buitengewone vergadering gehouden te Breda, 15 Januari 1887.

A. A. VAN MEURS, Praesid., C. M. A. J. VORSTMAN, Scriba.

Let er nu eens op wat hier instaat,

Ds. Veelo heeft op 22 Augustus des vorigen jaars eene Bijbellesing gehouden te Amsterdam. Ds. Veelo heeft te Standaardbuiten, Gods Woord uitleggende, den strijd aangevoerd waarin dat Woord met de Synodale Hierarchie ligt. Ds. Veelo en de diaken zijn naar het Kerkelijk Congres geweest. En eindelijk Ds. Veelo en zijn mede-opzieners, inquisitoriaal ondervraagd of dit alles waar was, hebben als mannen van karakter aan de heeren verklaard, dat ze aan niemand rekenschap hadden te geven van een vergadering die ze hadden bijgewoond. En zie, om deze en geene andere reden wordt hier nu geconstateerd een "ergerlijk en geruchmakend bezwaar," en worden allen voorgedragen voor ontzetting uit hun kerkelijke ambten.

Bijna humoristisch is het, dat al deze politiever later doelloos bleek, dat de kerk van Klundert reeds drie dagen te voren van onder de jurisdictie der Hierarchie was uitgegaan. Maar anders er zit actie, er zit energie in dit optreden van de heeren Van Meurs c. s. Als de vijfde sectie te Amsterdam, in weerwil van Tienhovens optreden, nog mocht bezet worden, vond men in Breda's Classis allicht uitnemend bruikbaar personeel.

Doch ook in den Bosch is men bij de pinnen.

Daar is hoofd der Hierarchie dezelfde heer Koch, die de Synode voorziet.

En zie reeds op 17 Januari had deze het Provinciaal Kerkbestuur samengeroepen, en op deze tweede sport van de Hierarchische ladder heeft men gemeend onverwijld dit stuk te moeten afzenden.

1-Hertogenbosch, 17 Januari 1887.

Het Provinciaal Kerkbestuur van Noord-Brabant met Limburg, kennisgeving ontvangende van het Classicaal Bestuur van Breda, dat het in zijne

verliest, blijkt ten duidelijkste. Met de woorden en argumenten van X. zou een Roomsche priester zijn kerk aldus kunnen aanbevelen: overtuigen de geschieden, die Dominicanen, Franciscanen en Jesuïeten verdelen, maar het beginsel van gehoorzaamheid aan den paus, welk allen bijeen moet houden, om krachtig te kunnen optreden ter verdediging van groote, kerkelijke en maatschappelijke belangen, die bij versnippering van krachten met ondergang bedreigd worden. Met het oog hierop moet iedere afscheiding van de Roomsche Kerk onvoorwaardelijk afgekeurd worden.

»Wie de R. kerk verlaat, verlaat zij moeder en doet zich zelf tot onmacht in dagen van strijd, die komen kunnen. Hij vergest, door dat de Roomsche kerk overal en ten allen tijde op den gang van zaken in den Staat den meest bepalenden invloed heeft uitoefend en zal blijven uitoefenen, dat zij trotse verstanden voor zich heeft doen buigen, en zelfs een kerkelijke maatschappij eenmaal weder in de macht moet komen van die kerk, die naar eenheid en grootheid strevende, oppermachtig is tegenover de verschillende onafhankelijke groepen, die haar verdeeld houden.

»Gij, gelovige, leer uwe voorrechten als behorende tot de groote R. kerk, kerk waardeeren; doe daarvan tot geen prijs afstand. Houdt men het beginsel: »Roma locuta est, valet, dan vervult het onzinig gebel over de vraag, wie de baas zal zijn?

»Lezen wij deze rede van den Roomschen priester naast die van X., dan kan ik geen wezenlijk verschil opmerken; beiden zijn van top tot teen clericaal; in het oog van beiden is het individu buiten de kerk onmachtig in den strijd onzer dagen; beiden verwachten van een uiterlijke eenheid, die geen eendracht verdient te heeten, alle heil; beiden beschouwen hun kerk als de eenige en noodzakelijke kweekplaats van Christelijke deugden.

En voorts het potsierlijk argument dat alle Irenischen aan den Staat ontleenen, alsof er een soort Staat in den Staat kon ontstaan.

De vergelijking door X. tusschen de Ned. Herv. kerk en den Ned. Staat gemaakt, is wel handig, maar minder juist.

Burgers kunnen gemeenlijk onder de bestaande wetten samenleven, omdat de wetten van den Staat voor een groot deel liggen buiten de sfeer van het eigenlijke geweten, terwijl iedere godsdienstige vereeniging hare werkzaamheid in hoofdzaak tot die sfeer zal bepalen.

In is het bovendien niet meermalen gebeurd — wat X. over het hoofd schijnt te zien — dat velen wel degelijk hunne rechten als Staatsburgers prijs gegeven en hun vaderland verlaten hebben, als door de staatsmacht hun geweten werd verkracht?

X. heeft voorbijgezien, dat de eendracht van redelijke en redelijke wezens slechts op een overeenstemming in geestesrichting, in beginselen rusten kan. Door die overeenstemming, op godsdienstig gebied, ontstaat o. a. de Christelijke gemeente, en waar gemeenten zich bij elkander aansluiten, kan men spreken van een kerk. Maar die kerk vergete niet, dat zij slechts bestaat ter wille van de gemeenten. Zulks schijnt evenwel iedere kerk vroeg of laat te vergeten en de gemeenten en hare leden aan haar ideaal van eenheid te moeten offeren.

Dezelfde schijnt mij deze conclusie ook door het schrijven van X. gewettigd; laat ons — bij alle waardering van hetgeen iedere kerk ondanks hare beginselen voor groote en goede tot stand heeft gebracht — principieel met ieder kerkbegrip breken. Dat de modernen toch geen hiërarchie steunen, die zegt een levende eendracht te bedelen, maar niets dan een doodelijke en doodelijke onvrede kweekt.

Toch doet het onder dit alles goed aan, dat er eindelijk breking in de zwoele atmosfeer is gekomen.

Men ziet nu waar de zwakke geesten huizen, die niet uit durven gaan of te moeten strompen kunnen op gouvernementsskraken.

En aan de wezenlijke mannen van beginsel is thans de gelegenheid geboden, om te toonen, wat de kracht van hun beginsel vermag.

KUYPER.

Voor Kinderen.

AAN VRAGERS.

Wat wordt er bedoeld met de »kortes» waarin de profetie Jeremia werd geworpen, zoals staat in Jeremia 37: 16.

We lezen daar: »Als Jeremia in de plaats des kuils en in de kortes gekomen was.» Uit het hoofdstuk blijkt, dat de Chaldeen, die Jeruzalem belegerden, waren afgetrokken van de stad tegen den Pharao van Egypte, die hen bedreigde, ten einde hem te verslaan. De stad was dus weder een poos van vijanden vrij, en Jeremia maakte daarvan gebruik, niet om te vluchten, want hij was daar de man niet naar, maar denklijk om de tienden die hem toekwamen te gaan halen, nu de weg weer vrij was. De mannen die hem haatten echter zeiden, toen hij in de poort kwam: »Gij wilt overloopen tot den vijand!», en schoen hij sprak: »neen! grepen zij hem, en zetten hem in een gevangenis, die, daar zij onder den grond lag, de kuil of de put heette; kortes betekent hier onderaardse hollen of hokken. In Zuid-Nederland zegt men nog »kot» voor gevangenhok, en een duivenkot is zoowel in Nederland als in Engeland een duivenhok.

DE WINTER.

De winter is een knappe man, Die wit heel d'ontrek schild'ten kan; Gelijk een bakker op 't gebak, Strooit hij de sneeuw op boom en dak.

De winter is ook juwelier Met diamant, robijn, saffier Versiert hij struiken, gras en riet, Als maar de zon wat hulp hem biedt.

Hij is een knappe timmerman, Die sterke bruggen bouwen kan, Hij kan ze wel in één nacht slaan — Wie heeft hem dat ooit nagedaan?

En wat ook nooit een timmerman Hem naadoen wil, of naadoen kan, Hij bouwt ze in 't langa ook even goed En dekt met één dak heel den vloed.

Hij brengt gansche zonder vuur of rook Zijn lijn, die hecht, wel aan den kook, En schoen geen kwaat bij noodig heeft; Hij maakt dat alles pakt en kleef.

Geen tuinman werkt zoo vlug als hij, Al giet of snoeit hij nooit daarbij. Zijn bloemen kweekt hij in één nacht, Zij prijken 's morgens reeds in pracht.

Vraagt gij van wien hij 't alles heeft? Van God, die voort en hite geeft. Die ook aan u in gunst gedenkt En op 't gebod wat goed is schenkt.

Naar Dr. BARTIL.

Een verzoek.

Aan de jongere en andere lezers is het mischien niet onnoodig te herinneren, dat, al lezen zij ook zoowel dit blad en andere bladen als het tijdschrift *Excelsior*; en al wordt ook in beide door mij een en ander geschreven, men toch wel moet bedenken, dat het twee tijdschriften zijn, en de brieven enz. voor elk

zenden waar het behoort. Gaarne zal ik hetgeen de vrienden K. te O. en v. V. te A. (in Z.) wenschen, in overweging nemen, maar wat de eerste vraag is, tenzij allen meewerken, onmogelijk; en de tweede zal wel eenig geduld willen oefenen. 't Is echter beter, dat zij zich rechtstreeks richten tot het tijdschrift waarover zij spreken, en niet misschien 't een door 't ander warren.

HOOGENBEEK.

Ingezonden Stukken.

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie.)

Oprechtheid en eertelijkheid.

Voor eenige weken ontving een geëxamineerd godsdienstonderwijzer te Dordrecht van een zijner vrienden de mededeeling, dat te G. de betrekking van godsdienstonderwijzer vacant was, hem aansporende daarnaar te solliciteeren, belovende hem aan te bevelen, wijl hij met den predikant te G. in familiebetrekking stond.

De godsdienstonderwijzer volgde dien goeden raad; doch wilde zich liefst persoonlijk bij dien predikant aandienen, en schreef aan Z.Erw. zeer beleefd hem daarvoor dag en uur te bepalen.

Door middel van genoemden vriend ontving de sollicitant van Z.Erw. bericht, dat daarvoor nog geen gelegenheid bestond, maar dat hij later wel ontboden zou worden.

Daarop zond de godsdienstonderwijzer zijn sollicitatiebrief op, met bijvoeging van vier getuigschriften van HH. predikanten, die hem persoonlijk kenden en van hen, bij wie hij sedert jaren als godsdienstonderwijzer werkzaam is.

En en ander droeg duidelijk blijken, dat de godsdienstonderwijzer de gereformeerde beginselen is toegedaan.

Door derde kwam hij weldra te weten van een onderling der gemeente G., dat zijne sollicitatie achterwege gehouden werd; want reeds waren vooral voor het godsdienstonderwijs twee kerkeeraadsvergaderingen gehouden, waarin besloten werd, twee andere sollicitanten uit te noodigen in de Zondagsschool proeven van hunne bekwaamheid te geven.

Door den godsdienstonderwijzer uit Dordrecht werd nu aan den onderling kennis gegeven, dat zijn sollicitatiebrief reeds voor veertien dagen aan Ds. van S. was opgezonden met vier getuigschriften, tevens vermeldende van wie die waren.

En wat vernam de sollicitant nu later? Dat bovengenoemde onderling den predikant had geïnterpelleerd over dien derden sollicitant; doch dat Z.Erw. antwoordde, dat de mededeeling dier sollicitatie niet meer noodig was, wijl immers de kerkeeraad in eene vorige vergadering al een godsdienstonderwijzer benoemd had; nota bene toen de tweede op uitnoodiging nog moest komen spreken. De onderling wist er echter niets van; doch de predikant, die tevens secretaris van den kerkeeraad is, las het hem uit de notulen voor, en — nu was er immers geen twijfelen aan.

De godsdienstonderwijzer te Dordrecht ontving den volgenden dag zijne stukken terug, met het volgend schrijven van den predikant der gemeente G., tevens praes van het Classicaal bestuur van Dordrecht.

»Mijnheer!

Hierbij zend ik u de van u ontvingen stukken terug met het bericht, dat gister 1) door den Kerkeeraad de bedoelde benoeming is uitgebracht op den heer Van der Nodde 2). Met heilbede teken ik mij!

Uw Broeder in J. C. 1)

(was get.) G. J. VAN S., Pred.

Hoe zulk een handelwijze te noemen in verband met de onderteekening van dit schrijven? *Ued. dw. dienaar* J. B. JEN.

Dordrecht, 12 Januari 1887.

1) Ik ondersteep. 2) Moet zijn Dobbe van Hazerswoude.

Kerkelijke Berichten.

Dietal.

NED. HERV. KERK.

Tholen: Pop te Hagene, Kluarhamer te Moutfort en Ringeling te Krumpen aan de Lek.

Tweetal.

Aan de ambachtsvrouw ter electie aangeboden.

NED. HERV. KERK.

Soetermeer-Zegwaard: J. G. Klomp te 's-Graveland en L. Wagenaar te Heeg.

Toezegging van Beroep.

NED. HERV. KERK.

Hoek (bij ter Neuren), M. A. Rouwenhorst te Waarde.

Beroepen.

NED. HERV. KERK.

Putten (op de Veluwe), J. W. H. Kalkman te Monster.

Zierikzee, J. A. Prins te Dokkum.

Wijngaarden en Ruilbroek, G. Hartwigsen, cand. bij het prov. kerkebestuur van Groningen.

Benschop, G. Bouthoorn te Sprang.

Diemen en Watergraafmeer, A. H. L. de Bel te Harlingen.

De Lemmer, E. J. Homoot te Oldeboorn.

Harwenen, C. Hartwigsen Jr., cand. te Utrecht.

Agterkerke, G. Hartwigsen Jr., cand. te Utrecht.

Tholen, H. Pop te Hagene.

Redankt.

NED. HERV. KERK.

Zegveld en Maasland, E. Eisma te Bennekom.

Helenaveen, F. B. Nusselder te Kooten (cl. Dokkum).

Colijnsplaat (Noord-Beveland), C. Bouthoorn te Sprang.

Advertentiën.

Door Gods goedheid bevallen van een welgeschapen ZOON B. GREIDANUS geliefde Echtgenoot van

J. GIETEMA.

Oosthem, 25 Jan. '87.

Heden overleed tot onze zeer diepe droefheid, onze zoo innig geliefde Man, Vader en Behuwdvader

CORNELIS VAN DRIMMELEN,

in den ouderdom van 59 jaar en 10 maanden. Het vaste vertrouwen, dat zijn zielewensch is vervuld, altijd bij den Heere te zijn, lenigt onze diepe smart.

Wed. S. VAN DRIMMELEN—

Korteweg,

Kinderen en Behuwdkinderen.

Klundert, 25 Jan. 1887. (47)

Gereformeerd Kerkelijk Congres.

Het Comité heeft de eer, ingevolge opdracht van het Congres, hiermede ter kennis van belanghebbenden te brengen:

1º. dat de Adviezen der Zakelijke Sectiën voor een ieder, die vooraf de toelatingsformule van het Congres onderteekent, bij de Moderatoren der onderscheidene Classes, alsmede bij de Correspondenten der Ringen en bij de Consulenten der afzonderlijke Kerken, ter visie zullen liggen van Dinsdag 15 Februari e. k. af;

2º. dat aan hen, die bij het Congres te hebben bijgewoond, binnen vier en twintig uur na ontvangst van schriftelijke aanvraag, zal bericht worden wie hun Moderator, Correspondent of Consulent is;

3º. dat, naar de bedoeling van het Congres, niemand in zake de reformatie handelen mag dan onder leiding van zijn Kerkeeraad of Consulent, opdat alle Independentisme strikt geweerd blijve, en alle eigenmachtige daad worde voorkomen;

4º. dat tegelijk met de Adviezen der Zakelijke Sectiën de instructie voor H.H. Moderatoren, Correspondenten en Consulenten verzonden worden;

5º. dat het antwoord op de schriftelijke achtergelaten vragen geleidelijk volgen zal;

6º. dat voor hen die in eenige Kerk, bij gemis van voorgang der Opzieners, zich geropen en verwikkeld gevoelen, om de verstrooiden te verzamelen, door het Congres dit hoofd voor de Verzamelslijst is vastgesteld:

De ondergetekenden, alle meerderjarige leden, van de Nederduitse Gereformeerde (of Herv.) Kerk te, gedeeltelijk wel, gedeeltelijk nog niet tot het Heilige Avondmaal toegelaten, betuigen met deze onderteekening:

1º. dat zij in hunne schuld voor God liggen, naardien zij reeds zoo lange jaren liefdeloos en werkloos de brieven van de Kerke hun Heeren hebben aangezien;

2º. dat de gehele Synodale organisatie, die, evenals de Pauselijke Kerkregiering, een wezenlijke Hiërarchie is, het eren van de Majesteit van Koning Jesus aan zijn Kerken onmogelijk maakt;

3º. dat zij, na de schrikkelijke wijze waarop de Synodale Hiërarchie in het afgelopen jaar tegen de gehoorzame belijders des Heeren is gaan worden, niet langer met hunne Kerk onder deze Hiërarchie mogen blijven;

en 4º. dat zij uit hunne harten bereid zijn, om de Kerk des Heeren in hun woonplaats op den grondslag dierzelfde Belijdenis, waarop zij sedert de afwijping der Pauselijke Hiërarchie stond, en rechtens nog staat, naar den Woorde Gods en in Zijn kracht nogmaals te helpen reformaten 5);

en 7º. dat het Comité alleen antwoorden kan op brieven rechtstreeks toegezonden aan het Bureau; waartoe men op het adres zette: Aan het Comité van het Congres, Keizersgracht 162, Amsterdam.

Het Comité voornemd,

Dr. A. KUYPER, Voorzitter.

P. VAN SON, Vice-Voorzitter.

Dr. J. WOLTER, Secretaris.

W. HOVY, Theaurier.

AMSTERDAM, 27 Januari 1887.

a) Al naar gelang dit het best uitkomt en schikt, kan men onder dit hoofd door allen op één lijst, of door velen op onderscheidene lijsten laten teekenen, of ook eindelijk een bijzet met dit hoofd aan ieder persoonlijk ter onderteekening aanbieden.

Bij J. A. WORMSER te Amsterdam verscheen:

Gereformeerd Kerkelijk Congres.

HET JUK DER TWEDE HIËRARCHIE.

Drie Referaten den 11 Januari 1887 in Frascati voorgedragen door

Dr. F. L. Rutgers,

Jhr. Mr. A. F. de Savornin Lohman

EN

Dr. A. Kuyper.

Prijs f 0.60.

Kerken-Ordening.

Opgesteld in de Nationale Synode der Gereformeerde Kerken, te zamen beroepen en gehouden binnen Dordrecht, in de jaren 1618 en 1619, met aanwijzing van hetgeen door de staatkundige gebeurtenissen sinds 1816 ophield te werken, door

Dr. A. KUYPER.

Groote uitgave f 0.25.

Goedkoopste uitgave f 0.10.

Te Breukelen te Huur

een WONING, met 3 beneden en 3 boven-slaapkamers, keuken, zolder, kelder en verdere gemakken, lieken TUIN, mooi uitzicht en alle werktagen te zien. Te bevragen bij G. H. VAN DER WILT, te Breukelen. (46)

Is aan de Weezendrukkerij verschenen en alom te bekomen, de TWEEDE Druk van:

HET HARPJE,

VERVOLG OP

DE LOFSTEM.

Twee-, Drie- en Vierstemmig Zangboekje.

DOOR

J. C. DE PUY,

Hoofdonderwijzer te Sexbierum.

P. J. MILBORN,

Uitgever.

Is verschenen de 4de druk van:

„DE LOFSTEM.”

2- en 3-stemmig Zangbundeltje voor Christ.

Scholen en Huisgezinnen, door

J. C. DE PUY,

Hoofdonderwijzer te Sexbierum.

PRIJS f 0.25.

Nijmegen. P. J. MILBORN.

Uitgaven van J. A. WORMSER te Amsterdam:

De Drie Formulieren van Eenigheid,

VOOR GEMEENTELIJK GEBRUIK UITGEGEVEN

DOOR

Dr. A. KUYPER.

Prijs inge. 35 Cent; 25 Exempl. f 8.—; 50 Exempl. f 15.—.

In stevigen Omslag met linnen rug: 45 Cent; 25 Exempl. f 10.—; 50 Exempl. f 19.—.

Dezelfde uitgave met daaraan toegevoegd:

KORT BEGRIIP DER CHRISTELIJKE RELIGIE,

uitgegeven door de Predikanten

C. A. RENIER en B. VAN SCHELVEN,

NAMENS DE

Commissie van Toezicht op het Godsdienstonderwijs

bij de Ned. Herv. Gem. te Amsterdam.

Prijs inge. 40 Cent; 25 Exempl. f 9.25; 50 Exempl. f 17.50.

In stevigen Omslag met linnen rug: 50 Cent; 25 Exempl. f 11.25; 50 Exempl. f 21.50.

Uitgaven van J. A. WORMSER, te Amsterdam:

HONIG UIT DEN ROTSTEEN.

DOOR

Dr. A. KUYPER.

TWEDE BONDEL.

Door bemiddeling van alle Boekhandelaren te ontbieden. Prijs ingenaad f 2.40; gebonden f 2.90.

Tot de Wet en tot de Getuigenis!

Het antwoord dat de Belijdenis der Gereformeerden geeft op de vraag: Wat is de Kerk;—welk is het ambt der geloovigen — en waaruit wordt de ware van de valsche Kerk gekend?

DOOR

P. W. J. KLAARHAMER,

Predikant te Middelburg.

Prijs f 0.20.

Ter verspreiding bij getallen tot vermindering prijs.

Bovenstaande brochure zal binnen enkele dagen verschijnen en wordt na ontvangst van het bedrag direct franco toegezonden door den Uitgever

K. LE COINTRE, Middelburg.

Bij ZALSMAN te Kampen, verschijnt:

Kerkelijk Handboekje.

Bevattende de voornaamste acten der Nationale en Provinciale Synoden, alsmede de Post-Acta der Synode te Dordrecht in 1618 en 1619.

Ten dienste van Predikanten en Kerkeraden.

Prijs f 1.25.

Vrije Universiteit.

Met dankbaarheid mag ik vermelden, dat ik in het afgelopen jaar ten behoeve van het Studiefonds omstreeks f 6000 ontvangen heb. In allen opzichte voorwaar een aanmerkelijk bedrag! En dat voor ons oog en ons hart nog hooger klimt en heerlijker betekenis heeft, omdat het ons alleen uit de hoogte en weldoende hand des Heeren beschikt is. Hij weet in den nood der tijden nog ruimte en barmhertigheid tot geven te hebben; Hij schep uit gebrek overvloed; Hij zegent honderdvoudig!

Mogen wij bij die zalige ervaring maar gedurig afleeren onze eigen som op te tellen, en onze eigen berekening te maken. Toch blijft het niet uit, als het goed is, daarbij ook gedurig aan te leeren, dat wij onzen arbeid dienen, met overrekening van kosten, opdat wij ons niet in een willekeurig deficit begeven. Bezorgd te zijn past den Christen niet; maar zorgeloos te zijn evenmin. Het is niet genoeg met wat sluimerens den dag af te wachten. »Ora et labora». Daarom hoop ik ook, zoo mij tijd en gelegenheid geschoonken wordt, onverdroten (God geve met ijverig en met meer teederheid!) de belangen van het Studiefonds bij u te bepleiten en onze behoeften u aan 't hart te leggen. Ik weet wel, er wordt steeds meer van u gevraagd, grooter offers zullen er geëischt worden, naarmate de Heere de overvloedigen van zijn tijden onder ons vervult. Maar ook weet ik, dat geven geven leert, en dat de tiende penning, om Gods wil gegeven, meer is dan een goudgulden, in den dienst der wereld ontvangen. Hebben wij niet, al wat we nog genieten mogen, om niet ontvangen? Weten wij niet overvloed te hebben, en gebrek te lijden? Is des Heeren hand verkort, dat Hij niet helpen en voorzien zal? Het kruis van Christus trekt in leven en geven gedurig door in dagelijksch sterven en zelfverloochening. Maar de kroon rijst over 't kruis. En Zijne weldadigheid en trouw zal den kruisdrager zegenen met vrede en troost.

Dr. DE HARTOG.

In dank ontvangen:

Voor de Vereeniging:

Aan contributie: door den heer A. Buys te Oudewater f 10; door 't Loc. Comité, te 's-Gravenhage, van den heer B. f 1; door den heer S. Hempenius te Berlikum f 33; door den heer A. Cuyper van G. te A. f 150; door Ds. J. Bajema te Zuidland f 15; door den heer J. Tulp te Ede f 160.50; door den heer J. Teygeler te Oldebroek; uit Elburg f 16; uit Wezep f 14; samen f 30; aan schenkingen: door Ds. J. H. F. Gangel, te Aalten, gevonden onder de collecte f 250; door 't Loc. Comité, te 's-Gravenhage, van Jhr. Mr. P. J. E. v. S. f 100; uit het busje van den heer Velders f 2, samen f 102; door den heer D. van Pelt, te Zwijndrecht, van de kinderen der Zondagschool f 7.16; door den heer W. Roodenburg te Vlaardingen van D. B. f 1; van W. K. f 1 te samen f 2; door den heer R. Fuik, te Leiden, van P. B. te Katwijk f 5; door den heer K. Teerhuis Pr. Eiland Marken, gevonden in het kerke-zakje f 3.50; door Ds. C. Hattink, te Apeldoorn, van N. N. f 13.40; door Ds. E. Eisma, te Bennekom, van Mej. G. f 2.50; door Mej. J. L. ten Boekel te Amsterdam, van N. N. f 25; door den heer W. Hovy van C. C. en H. f 5; door den heer W. Boekhoven, te Somersdijk, van N. N. te S. f 2.10; van B. te S. f 0.90; Samen f 3; door Ds. J. Hulsebos, te Zuidwolde, van N. N. te Bedum, door bemiddeling van M. f 5; door Ds. B. van Schelven van Mej. S. f 2.50.

Voor het Hospitium:

Door het Loc. Comité te 's-Gravenhage, van Jhr. Mr. P. J. E. v. S. f 20; door mevr. J. L. ten Boekel van N. N. f 5; door Ds. J. Bajema te Zuidland, van de catechistiebus f 5; door Ds. H. Hoekstra te Utrecht, van P. V. f 5; van N. N. te Venendaal f 4.95; door den heer D. van Pelt te Zwijndrecht, van den heer W. Vliegthart, namens de Halfstuwveren. f 4.15.

Voor de Bibliotheek:

Door het Loc. Comité te 's-Gravenhage, van Jhr. Mr. P. J. E. v. S. f 20.

Voor het Studiefonds:

Bij Prof. Dr. A. H. de Hartog ingekomen: door het Loc. Comité te 's-Gravenhage, van Jhr. Mr. P. J. E. v. S. f 20; door H. H. Dakenen der Ned. Geref. Kerk (dolerende) te Amsterdam, gecollecteerd in »De Vereeniging» van M. f 2; van X. X. f 10; door den heer D. den Hengst te D. van N. N. f 25.

S. J. SEEFAT, Penningmeester.

Lijnbaansgracht 248.

SCHOTSCH ZENDINGSKERK.

GOEDSDIENSTOEFENING.

Zondagmorgen, 10 uur, W. Baron VAN DOORN VAN WESTCAPELLE.